DOMSTOLENS DOM (tredje avdelningen)

den 17 november 2011 *

I mål C-496/09,

angående en talan om fördragsbrott enligt artikel 228 EG, som väckts den 30 november 2009,

Europeiska kommissionen, företrädd av L. Pignataro, E. Righini och B. Stromsky, samtliga i egenskap av ombud,

sökande,

mot

Republiken Italien, företrädd av G. Palmieri, i egenskap av ombud, biträdd av F. Arena och S. Fiorentino, avvocati dello Stato,

svarande,

meddelar

* Rättegångsspråk: italienska.

DOMSTOLEN (tredje avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden K. Lenaerts samt domarna E. Juhász, G. Arestis, T. von Danwitz och D. Šváby (referent),

generaladvokat: V. Trstenjak,
justitiesekreterare: handläggaren A. Impellizzeri,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 12 maj 2011,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Europeiska gemenskapernas kommission har yrkat att domstolen ska

— fastställa att Republiken Italien har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 228.1 EG och enligt kommissionens beslut 2000/128/EG av den 11 maj 1999 om de stödordningar som Italien genomfört för sysselsättningsfrämjande åtgärder (EGT L 42, 2000, s. 1) genom att inte vidta nödvändiga åtgärder för att följa dom av den 1 april 2004 i mål C-99/02, kommissionen mot Italien

(REG 2004, s. I-3353) om återkrav från stödmottagare av stöd som har förklarats vara olagligt och oförenligt med den gemensamma marknaden med tillämpning av ovannämnda beslut,

— förelägga Republiken Italien att till kommissionen utge löpande vite om 285 696 euro per dag, som senare sänkts till 244 800 euro per dag, för förseningen med att följa domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Italien, från den dag som dom meddelas i förevarande mål till dess att domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Italien följs,

— förplikta Republiken Italien att utge ett schablonbelopp vars belopp ska beräknas genom att multiplicera ett dagligt belopp om 31 744 euro, som senare sänkts till 27 200 euro, med det antal dagar som löper utan att nämnda stat uppfyller sina skyldigheter från den dag dom meddelades i det ovannämnda målet kommissionen mot Italien till dess att dom meddelas i förevarande mål, vad avser beslut 2000/128, och

— förplikta Republiken Italien att ersätta rättegångskostnaderna.

I – Bakgrund till tvisten

2 Kommissionen antog beslut 2000/128 den 11 maj 1999. Artiklarna 1–4 i artikeldelen har följande lydelse:

”*Artikel 1*

1. Det statliga stöd som Italien olagligt genomfört sedan november 1995 med avseende på anställning genom de utbildnings- och anställningsavtal som föreskrivs i

lagarna nr 863/84, nr 407/90, nr 169/91 och nr 451/94 är förenliga med den gemensamma marknaden förutsatt att det syftar till att

— skapa nya arbetstillfällen i det mottagande företaget till förmån för arbetstagare som ännu inte lyckats få arbete eller har förlorat sin tidigare anställning, i den mening som avses i riktlinjerna för sysselsättningsstöd,

— anställa arbetstagare som har särskilda svårigheter att komma in eller återinträda på arbetsmarknaden. Enligt detta beslut avses med arbetstagare som har särskilda svårigheter att komma in eller återinträda på arbetsmarknaden,

personer under 25 år,

personer med universitetsexamen som är högst 29 år, och

långtidsarbetslösa, dvs. de som har varit arbetslösa i över ett års tid.

2. Stöd avseende utbildnings- och anställningsavtal som inte uppfyller villkoren i punkt 1 är oförenliga med den gemensamma marknaden.

Artikel 2

1. Stöd som beviljats av Italien enligt artikel 15 i lag nr 196/97 för att omvandla utbildnings- och anställningsavtal till tillsvidareanställningar är förenliga med den inre marknaden under förutsättning att de uppfyller villkoret om nettoökning av antalet anställda i enlighet med vad som anges i riktlinjerna för sysselsättningsstöd.

Antalet anställda i ett företag skall beräknas med bortseende från arbetstillfällen som härrör från omvandling och arbetstillfällen som skapats genom tidsbegränsade avtal eller som inte garanterar tillräckligt stabila anställningsförhållanden.

2. Stöd för att omvandla utbildnings- och anställningsavtal till tillsvidareanställningar vilka inte uppfyller kraven i punkt 1 är oförenliga med den inre marknaden.

Artikel 3

Italien skall vidta alla de åtgärder som behövs för att från mottagarna återkräva det stöd som inte uppfyller villkoren i artiklarna 1 och 2 och som redan betalats ut på felaktiga grunder.

Stödet skall återkrävas enligt de förfaranden som anges i italiensk lagstiftning. Beloppen skall återkrävas inklusive upplupna räntor från och med den dag stödet betalades ut till dess att det faktiskt återbetalats. Räntan skall beräknas enligt den referensränta som används för beräkning av nettobidragsekvivalenten för regionalt stöd i Italien.

Artikel 4

Italien skall inom två månader från delgivningen av detta beslut underrätta kommissionen om vilka åtgärder som har vidtagits för att följa beslutet."

II – Domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Italien

3 Kommissionen väckte den 15 mars 2002, i enlighet med artikel 226 EG och med stöd av artikel 88.2 andra stycket EG, talan om fördragsbrott mot Republiken Italien med yrkande att domstolen skulle fastställa att denna medlemsstat underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt beslut 2000/128 genom att inte inom de föreskrivna fristerna vidta alla nödvändiga åtgärder för att från stödmottagarna återkräva det stöd som i nämnda beslut förklarats vara olagligt och oförenligt med den gemensamma marknaden, eller i vart fall genom att inte informera kommissionen om de åtgärder som vidtagits.

4 Punkt 1 i domslutet i domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Italien har följande lydelse:

”Republiken Italien har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artiklarna 3 och 4 i [beslut 2000/128] genom att inom de föreskrivna fristerna inte vidta alla nödvändiga åtgärder för att från stödmottagarna återkräva det stöd som i nämnda beslut förklarats vara olagligt och oförenligt med den gemensamma marknaden.”

III – Det administrativa förfarandet

5 Kommissionen fastställde, som en åtgärd för att följa domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Italien och att snabba på återkravsförfarandet, i skrivelse av den 7 juli 2004 hur detta återkrav skulle ske. De italienska myndigheterna svarade inte på denna skrivelse, varför kommissionen i skrivelse av den 7 december samma år bad om upplysningar om hur återkravsförfarandet fortlöpte.

6 Kommissionen sände ytterligare förfrågningar den 28 februari, den 12 april, den 28 juni och den 19 augusti 2005. Republiken Italien informerade kommissionen om att 588 företag erhållit stöd som översteg 500 000 euro och att 871 stödåtgärder avsåg belopp mellan 250 000 och 500 000 euro och att 1 009 företag av 1 457 under september 2005 erhållit skrivelser angående återkrav och att de stödmottagande företagen i många fall väckt talan mot dessa krav.

7 Kommissionen godtog, på Republiken Italiens begäran, i skrivelse av den 27 oktober 2005 att återkrav inte var nödvändigt vad avser stöd som beviljats efter november 1995 vad avser personer som anställts före detta datum. Kommissionen frågade samtidigt denna medlemsstat varför återkrav ännu inte riktats mot 448 stödmottagande företag och hur stora belopp som redan erhållits och hur stora de utestående beloppen var. Förfrågningarna upprepades i skrivelse av den 9 december 2005.

8 Republiken Italien informerade kommissionen om att den hade beslutat att 62 företag skulle undantas från återkravsförfarandet. Kommissionen frågade denna medlemsstat om skälen till detta beslut, med tanke på att kontrollförfarandena borde ha avslutats före år 2005, och upprepade sin förfrågan om hur återkraven fortlöpte.

9 De italienska myndigheterna informerade i skrivelse av den 29 mars 2006 kommissionen om att de hade beslutat att undanta ytterligare 113 företag från återkravsförfarandet och att talan mot återkraven väckts i 363 fall. Kommissionen upprepade den 11 april och den 6 juli 2006 sina förfrågningar om ytterligare upplysningar och förklarade att den var villig att diskutera frågan med myndigheterna.

10 Vid ett möte mellan kommissionen och myndigheterna den 20 juli 2006 förklarade Republiken Italien att man inrättat en ny administrativ enhet som centraliserat hanterade samtliga återkravsförfaranden.

11 Den 10 november 2006 underrättade de italienska myndigheterna kommissionen om att sammanlagt 444 738 911,88 euro skulle återkrävas från 1 059 företag och att 2 481 950,42 euro redan hade erhållits.

12 Den 19 december 2006 sammanfattade kommissionen hur långt återkravsförfarandet hade kommit samtidigt som den erinrade de italienska myndigheterna om sin möjlighet att väcka talan vid Europeiska gemenskapernas domstol med tillämpning av artikel 228.2 EG. Myndigheterna underrättade i skrivelse av den 23 mars 2007 kommissionen om att sammanlagt 519 958 761,97 euro skulle återkrävas och att 1 626 129,22 euro redan erhållits.

13 Den 19 juli 2007 sände kommissionen Republiken Italien en formell underrättelse med tillämpning av ovannämnda bestämmelse, i vilken kommissionen anmärkte på denna medlemsstats oförmåga att klart definiera hur många stödmottagare som är skyldiga att återbetala ifrågavarande stöd.

14 Som svar på denna formella underrättelse informerade Republiken Italien den 23 september och den 7 december 2007 kommissionen om att det i dekret från ordföranden i det italienska ministerrådet av den 23 maj 2007, med tillämpningsföreskrifter avseende kungörelsen om vissa statliga stödåtgärder som Europeiska kommissionen har förklarat vara oförenliga med den gemensamma marknaden (GURI nr 160 av den

12 juli 2007, s. 13), numera föreskrivs att företag som har erhållit stöd som har förklarats vara olagliga och oförenliga med den gemensamma marknaden inte kan beviljas nytt statligt stöd om de inte först har styrkt att de återbetalat förstnämnda stöd. Vidare angavs att Italien vid Banca d'Italia hade öppnat ett bankkonto till vilket företag som berörs av återkravsförfarandet kan återbetala aktuellt stöd. Italien förklarade även att det föreligger objektiva svårigheter med att verkställa återkraven, eftersom det rör sig om så många stödmottagare och eftersom beslut 2000/128 innehåller nya kriterier, såsom arbetstagarnas examensbevis och eventuell ökning av antalet anställda till följd av nyanställningar, för att avgöra huruvida stödet är förenligt med den gemensamma marknaden. Dessa kriterier gäller från och med november 1995.

15 Den 1 februari 2008 sände kommissionen Republiken Italien ett motiverat yttrande enligt artikel 228.2 EG, i vilket kommissionen förklarade sig införstådd med de praktiska svårigheter som Italien har att överbrygga vid återkrav av olagligt stöd och att Italien till slut börjat sitt arbete med att verkställa beslut 2000/128. Kommissionen anmärkte dock samtidigt på att endast 0,5 procent av det olagliga stödet hade återbetalats, trots att mer än tre år hade förflutit sedan dom meddelades i det ovannämnda målet kommissionen mot Italien. Italien uppmanades att följa detta motiverade yttrande inom två månader från delgivning samt att vidta nödvändiga åtgärder för att följa domen.

16 De italienska myndigheterna förklarade i sitt svar till kommissionen att återbetalade belopp hade ökat och att man hade antagit dekretlag nr 59 av den 8 april 2008 angående brådskande åtgärder för att uppfylla gemenskapsrättsliga skyldigheter och för att följa Europeiska gemenskapernas domstols domar (GURI nr 84 av den 9 april 2008, s. 3), i syfte att lösa de problem som hade uppstått genom att italienska domstolar hade meddelat uppskov med verkställigheten av återkraven. Till följd av upplysningarna om denna dekretlag beviljade kommissionen i skrivelser av den 14 maj och den

23 juli 2008 några månaders uppskov med verkställigheten av dess beslut att väcka talan vid domstolen, för att kunna avgöra vilken inverkan denna nya lagstiftning hade för återkravsförfarandet.

17 Kommissionen begärde en fullständig redogörelse för hur återkravsförfarandet fortlöpte. Republiken Italien svarade den 11 september 2008 att sammanlagt 389 712 614,57 euro skulle återbetalas och att 37 508 710,80 euro redan återbetalats per den 3 september 2008.

18 Den 14 november 2008 sände de italienska myndigheterna kommissionen en ny redogörelse för utestående belopp, enligt vilken dessa hade sjunkit till 363 526 898,76 euro, varav 43 348 730,34 euro redan hade återbetalats, varvid myndigheterna anmärkte att de hade givit ett företag i uppdrag att driva in dessa belopp och att detta företag förfogade över ett utrymme för eget skön vad gällde att bestämma betalningsfrister, samt att resultatet av företagets uppdrag skulle utvärderas först tre år efter det att företaget gavs detta uppdrag.

19 Den 22 juni 2009 meddelade Republiken Italien kommissionen att utestående belopp hade sjunkit till 281 525 686,79 euro, varav 52 088 600,60 euro redan hade återbetalats.

20 Kommissionen beslutade mot denna bakgrund att väcka förevarande talan.

IV – Prövning av talan om fördragsbrott

A – *Parternas argument*

21 Vad avser det fördragsbrott som kommissionen gör gällande har denna förklarat att Republiken Italien, när tidsfristen för att följa det motiverade yttrandet gick ut, inte hade sett till att hela det olagliga stödet återbetalats, närmare bestämt 519 958 761,97 euro, vilket är det belopp som anges i denna medlemsstats skrivelse av den 23 mars 2007.

22 Kommissionen har även förklarat att det är helt uteslutet att det skulle vara absolut omöjligt att återkräva stödet och har gjort gällande dels att den berörda medlemsstaten aldrig gjort någon sådan invändning under det administrativa förfarandet, dels att det är uppenbart att villkoren för att det ska kunna konstateras att det föreligger en sådan omöjlighet inte är uppfyllda i förevarande fall. Domstolen har redan i punkt 27 i domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Italien förklarat att Republiken Italien inte kan göra en sådan invändning med hänvisning till det stora antal företag som berörs av återkravsförfarandet och det än större antal arbetstagare som berörs därav.

23 Republiken Italien har ifrågasatt beräkningen av det sammanlagda belopp som ska återkrävas och själv fastställt beloppet till 251 271 032,37 euro, samtidigt som Italien har medgett att man i juli 2010 endast erhållit 63 062 555,46 euro i återbetalningar, till vilket belopp det ska läggas 73 353 387,28 euro för diverse summor, vilket framgår av uppgifterna i en DVD som bifogats dupliken.

24 Kommissionen har i detta sammanhang vid förhandlingen medgett att det sammanlagda stödet uppgår till 251 271 032,37 euro och att Republiken Italien erhållit 63 062 555,46 euro i återbetalningar.

25 Republiken Italien har bestritt talan om fördragsbrott och gjort gällande att förevarande återkravsförfarande avseende olagligt stöd kännetecknas av sådana svårigheter att det råder en tillfällig omöjlighet att återkräva stödet. Italien har härvid åberopat den omständigheten att beslut 2000/128 är villkorat. Italien har vidare hävdat att de italienska myndigheterna inte förfogade över nödvändiga uppgifter för att kunna kontrollera huruvida stödåtgärderna var förenliga med den gemensamma marknaden. Italien har vidare vidtagit nödvändiga åtgärder gentemot de berörda företagen för att genomföra återkravsförfarandet. Italiens ansträngningar i förhållande till samtliga företag som beviljats undantag vad avser sociala avgifter och dess ändringar i lagstiftningen på området har lett till att Italien erhållit nödvändiga upplysningar för att kunna uppfylla sin skyldighet att återkräva stödet och lett till att återbetalade belopp ökat kraftigt. Vad avser den period då de italienska myndigheterna inte förfogade över tillräckliga upplysningar för att kunna återkräva stödet var villkoren för att det ska föreligga en omöjlighet uppfyllda, varefter denna situation upphörde när Italien fick tillgång till dessa upplysningar.

B – *Domstolens bedömning*

26 För att kunna avgöra huruvida Republiken Italien har vidtagit de åtgärder som är nödvändiga för att följa domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Italien ska det kontrolleras huruvida de stödbelopp som fortfarande är tvistiga har återbetalats av de stödmottagande företagen.

27 Domstolen erinrar härvid om att enligt fast rättspraxis är referenstidpunkten för att bedöma huruvida det föreligger ett fördragsbrott enligt artikel 228.2 EG utgången av den frist som har angetts i det, med stöd av samma bestämmelse, avgivna motiverade yttrandet (se dom av den 12 juli 2005 i mål C-304/02, kommissionen mot Frankrike, REG 2005, s. I-6263, punkt 30, och av den 7 juli 2009 i mål C-369/07, kommissionen mot Grekland, REG 2009, s. I-5703, punkt 43), vilket i förevarande fall är den 1 april 2008.

28 Det är emellertid utrett att de italienska myndigheterna denna dag inte hade erhållit fullständig återbetalning av det olagliga stödet och att domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Italien således endast hade följts i vissa delar.

29 Republiken Italien har gjort gällande att det tillfälligt var absolut omöjligt för Italien att återkräva ifrågavarande stöd på grund av att så många företag hade beviljats stöd och att Italien saknade nödvändiga upplysningar för att kunna beräkna vilka belopp som skulle återkrävas. Domstolen vill härvid inledningsvis anmärka att den redan avfärdat ett liknande argument i punkterna 22 och 23 i domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Italien.

30 I de ovannämnda punkterna 22 och 23 förklarade domstolen – efter att först ha hänvisat till fast rättspraxis, av vilken det framgår att när kommissionen har antagit ett beslut om att statligt stöd som är oförenligt med den gemensamma marknaden ska upphävas och det inte har väckts direkt talan mot detta beslut, eller om en sådan talan har väckts men inte vunnit bifall, är den enda grund som en medlemsstat kan åberopa till sitt försvar mot en talan om fördragsbrott att det föreligger ett absolut hinder för en korrekt verkställighet av nämnda beslut – att varken fruktan för interna, till och med oöverstigliga, svårigheter eller den omständigheten att den ifrågavarande medlemsstaten anser att det är nödvändigt att kontrollera varje berört företags individuella situation kan rättfärdiga att denna medlemsstat underlåter att iaktta de skyldigheter som åligger den i enlighet med unionsrätten.

31 Domstolen konstaterar vidare att de åtgärder som Republiken Italien har vidtagit från år 2006 och framåt i syfte att lösa svårigheterna med att identifiera stödmottagarna och återkräva det ifrågavarande olagliga stödet visat sig vara lämpliga för att nå framgång med återkravsförfarandet, såsom denna medlemsstat har gjort gällande, och att dröjsmålet med verkställigheten av beslut 2000/128 i huvudsak beror på att Italien dröjt med sina åtgärder genom att vidta dem först mer än två år efter det att domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Italien meddelades. Det är i detta sammanhang irrelevant att den berörda medlemsstaten informerat kommissionen om de svårigheter som visat sig vara för handen vad avser att återkräva nämnda stöd och att finna lösningar på detta problem.

32 Även om det är sant att det visat sig att Republiken Italien hade behov av mer tid för att identifiera stödmottagarna och respektive belopp för det stöd som beviljats med tillämpning av en ordning som förklarats vara oförenlig med den gemensamma marknaden än vad som skulle ha varit fallet med ett individuellt stöd, vilket är en omständighet som får beaktas när vitesbeloppet bestäms, ger medlemsstatens förklaringar inte, såsom krävs vid verkställighet av en dom om fördragsbrott i ett sådant fall, stöd för slutsatsen att samtliga åtgärder för att återkräva stödet varit föremål för ständig och effektiv tillsyn.

33 Republiken Italien kan således inte med rätta göra gällande att den vidtagit samtliga nödvändiga åtgärder för att genomföra återkravsförfarandet avseende ifrågavarande stöd.

34 Domstolen konstaterar därför att Republiken Italien har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 228.1 EG och enligt beslut 2000/128 genom att inte vidta nödvändiga åtgärder för att följa domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Italien om återkrav från de företag som mottagit stöd som förklarats vara olagligt och oförenligt med den gemensamma marknaden med tillämpning av ovannämnda

beslut inom den tidsfrist som föreskrevs i det motiverade yttrande som kommissionen med stöd av artikel 228 EG sände till Italien den 1 februari 2008.

V – De ekonomiska sanktionerna

35 Sedan domstolen konstaterat att Republiken Italien inte vidtagit några åtgärder för att följa domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Italien inom den tidsfrist som föreskrevs i det motiverade yttrandet, har den enligt artikel 228.2 tredje stycket EG möjlighet att förplikta medlemsstaten att betala ett schablonbelopp eller ett löpande vite.

36 Det ska härvid erinras om att det i varje mål ankommer på domstolen att, med beaktande av omständigheterna i varje enskilt fall som den har att avgöra och med hänsyn till den grad av påtryckning och avskräckande effekt som anses nödvändig, förelägga de ekonomiska sanktioner som är lämpliga i syfte att säkerställa att den dom varigenom ett fördragsbrott har fastställts följs snarast möjligt och att förhindra att liknande överträdelser av unionsrätten upprepas (dom av den 31 mars 2011 i mål C-407/09, kommissionen mot Grekland, REU 2011, s. I-2467, punkt 29 och där angiven rättspraxis).

37 Kommissionens förslag binder således inte domstolen och utgör endast ett hjälpmedel. Även om sådana riktlinjer som de i kommissionens meddelanden inte är bindande för domstolen, bidrar de till att säkerställa insyn, förutsägbarhet och rättssäkerhet vad gäller kommissionens handlande (se domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Grekland, punkt 112 och där angiven rättspraxis).

A – *Det löpande vitet*

1. Parternas argument

38 Kommissionen har med hänvisning till den beräkningsmetod som anges i dess meddelande SEK(2005) 1658 av den 13 december 2005 om genomförande av artikel 228 EG, uppdaterat genom meddelande SEK(2010) 923 av den 20 juli 2010, med titeln ”Genomförande av artikel 260 FEUF och om uppdatering av de uppgifter som används för att beräkna de schablonbelopp och löpande viten som kommissionen föreslår domstolen inom ramen för överträdelseförfaranden” (nedan kallat 2010 års meddelande), förklarat att ett löpande dagligt vite på ursprungligen 285 696 euro, vilket senare med tillämpning av 2010 års meddelande nedsatts till 244 800 euro, varvid detta löpande vite beräknats genom att enhetligt grundbelopp om 600 euro per dag multipliceras med en koefficient 8 för svårighetsgrad och en koefficient 3 för varaktighet, samt en faktor *n* på 17, står i proportion till överträdelsens svårighetsgrad och varaktighet med hänsyn till nödvändigheten av att se till att ett sådant löpande vite får en återhållande och avskräckande verkan.

39 Kommissionen har i detta sammanhang gjort gällande att EG-fördragets bestämmelser om statligt stöd utgör en av grundstenarna i arbetet med att genomföra den inre marknaden, vilket bland annat framgår av strukturen i artikel 87 EG och domstolens praxis. Det är vidare än mer tydligt att det skulle få negativa verkningar om ett olagligt stöd inte återkrävs när det är fråga om betydande belopp som har utbetalats till ett stort antal företag, som dessutom är verksamma inom flera branscher. Kommissionen har vidare anmärkt att när talan väcktes vid domstolen hade den aktuella överträdelsen varat i 62 månader. Kommissionen har slutligen gjort gällande att dess bedömning har bekräftats i punkterna 118–120 i domen av den 7 juli 2009 i det ovannämnda målet kommissionen mot Grekland.

40 Republiken Italien har hävdat att det löpande vite som kommissionen har yrkat är oproportionerligt och felaktigt. Ingen hänsyn har tagits till de framsteg som Italien gjort vad avser att uppfylla sina skyldigheter, och som inneburit att 70 procent av det belopp som ska återkrävas verkligen har återbetalats av de berörda företagen, och till de inneboende svårigheterna med förevarande återkravsförfarande. Italien har även gjort gällande att koefficienten för överträdelsens svårighetsgrad är oproportionerlig och borde bestämmas till 1, med hänsyn till att en koefficient på 4 föreslogs av kommissionen i mål C-278/01, kommissionen mot Spanien, i vilket dom meddelades den 25 november 2003 (REG 2003, s. I-14141), och där talan om fördragsbrott rörde folkhälsa och miljö.

41 Republiken Italien har slutligen gjort gällande att domstolen måste anpassa vitesbeloppet till de framsteg den berörda medlemsstaten har gjort vad avser att uppfylla sin skyldighet, såsom den gjorde i sin dom i det ovannämnda målet kommissionen mot Spanien. Den omständigheten att vitesbeloppet inte har anpassats på detta sätt innebär i sig ett allvarligt fel som påverkar kommissionens förslag till hur vitesbeloppet bör beräknas.

2. Domstolens bedömning

a) Principen om föreläggande av ett löpande vite

42 Domstolen har slagit fast att ett löpande vite i princip endast är motiverat såvida det fördragsbrott fortbestår som består i att en tidigare dom från domstolen inte har följts fram till domstolens prövning av de faktiska omständigheterna (domen av den 7 juli 2009 i det ovannämnda målet kommissionen mot Grekland, punkt 59 och där angiven rättspraxis).

43 Vad avser återkrav av statligt stöd som förklarats oförenligt med den gemensamma marknaden krävs, enligt domstolens praxis samt skäl 13 och artikel 14.3 i rådets förordning (EG) nr 659/1999 av den 22 mars 1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel 93 i EG-fördraget (EGT L 83, s. 1), att den medlemsstat som beviljat stödet utan dröjsmål och effektivt ser till att stödet återbetalas, så att kommissionens beslut om återkrav av olagligt stöd får ändamålsenlig verkan (se, för ett liknande resonemang, dom av den 5 oktober 2006 i mål C-232/05, kommissionen mot Frankrike, REG 2006, s. I-10071, punkterna 42, 43 och 50).

44 Det är i förevarande mål utrett att när det muntliga förfarandet avslutades hade en stor del av stödet i fråga fortfarande inte återbetalats, vilket innebär ett hinder mot att återupprätta effektiv konkurrens såsom avses i skäl 13 i förordning nr 659/1999.

45 Domstolen anser under dessa omständigheter att ett föreläggande för Republiken Italien att betala löpande vite är ett lämpligt ekonomiskt medel för att få denna medlemsstat att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att få det fastslagna fördragsbrottet att upphöra och säkerställa att beslut 2001/128 och domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Italien följs i deras helhet.

b) Föreläggande av löpande vite

46 Domstolen kommer vid bestämmandet av det löpande vitet i förevarande fall att avgöra vilken form av löpande vite som ska föreläggas, grundbeloppet för detsamma och slutligen villkoren för att vitet ska upphöra.

i) Formen för det löpande vitet

47 För att avgöra vilken form av löpande vite som ska föreläggas ska hänsyn tas till de särskilda omständigheter som Republiken Italien har anfört vad avser återkrav av stöd som har utbetalats med tillämpning av en ordning som förklarats vara oförenlig med den gemensamma marknaden i beslut 2000/128.

48 Vad avser kommissionens förslag att det löpande vitet ska vara konstant ska det anmärkas att det var särskilt svårt för Republiken Italien att inom en kort tidsfrist helt verkställa beslut 2000/128 och därmed följa domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Italien, eftersom stödet hade utbetalats till ett betydande antal företag.

49 Med hänsyn till denna omständighet kan denna medlemsstat antas komma att öka graden av genomförande av beslut 2000/128 väsentligt utan att uppnå ett fullständigt sådant inom föreskriven tidsfrist. Om vitesbeloppet vore konstant, skulle hela detta kunna påföras så länge som den berörda medlemsstaten inte verkställer beslutet fullständigt. En sanktionsåtgärd som vidtas utan hänsyn till eventuella framsteg som medlemsstaten gör vid fullgörandet av sina skyldigheter är under dessa förutsättningar inte anpassad till omständigheterna och står inte heller i proportion till det fastställda fördragsbrottet (se, analogt, domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Spanien, punkterna 48 och 49).

50 Det ska i detta sammanhang även anmärkas att vad avser återkrav av olagligt statligt stöd är den berörda medlemsstaten enligt principen om lojalt samarbete skyldig att för denna institution styrka att stödet har återbetalats, för att säkerställa att fördragets bestämmelser helt följs och såsom i förvarande fall föreskrivs i artikel 4 i beslut 2000/128 (se, för ett liknande resonemang, domen av den 7 juli 2009 i det

ovannämnda målet kommissionen mot Grekland, punkt 75). Vid beräkningen av det löpande vitet i förevarande mål ska återbetalning av stödet således endast beaktas om kommissionen har underrättats därom och kunnat bedöma värdet av den bevisning som har företetts.

51 För att vitet ska anpassas till de specifika omständigheterna i förevarande mål och ställas i proportion till det fastställda fördragsbrottet ska dess belopp därför fastställas med hänsyn till de framsteg som den svarande medlemsstaten har gjort med att följa beslut 2000/128 (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Spanien, punkt 50), om det framgår av handlingarna i ärendet att denna medlemsstat kan förete direkt och trovärdig bevisning om att beslutet har verkställts, så att ett sådant varierande löpande vite blir möjligt att tillämpa i praktiken. Republiken Italien har i förevarande mål till sin duplik bifogat en DVD med bevisning i form av betalningsnotor som utgör direkt och trovärdig bevisning för att delar av det olagliga stödet redan har återbetalats. Kommissionen har som svar på en skriftlig fråga angett att betalningsnotorna för de individuella företagen vid en jämförelse med de belopp som anges i en schematisk sammanställning, som också bifogats som bilaga, bekräftar Republiken Italiens påstående om vilka belopp som redan har återbetalats, det vill säga 63 062 555 euro. Den omständigheten att medlemsstaten har ingett sådana betalningsnotor kan således anses vara direkt och trovärdig bevisning för att den har uppfyllt sina skyldigheter i denna del.

52 Republiken Italien ska således förpliktas till periodisk betalning av ett belopp som beräknas genom att ett grundbelopp multipliceras med den procentsats av det olagliga stöd som ännu inte har återbetalats, eller vars återbetalning inte har styrkts, varvid denna procentsats beräknas i förhållande till det stöd som ännu inte har återbetalats när förevarande dom meddelas (se, analogt, domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Spanien, punkt 50).

53 Vid beräkningen av det löpande vitet i förevarande mål kan återbetalning av detta stöd endast beaktas om kommissionen har underrättats därom och kunnat bedöma huruvida ingiven bevisning styrker densamma (se, för ett liknande resonemang, domen av den 7 juli 2009 i det ovannämnda målet kommissionen mot Grekland, punkt 75).

54 Periodiseringen av det löpande vitet ska således bestämmas på kvartalsbasis för att ge kommissionen möjlighet att bedöma hur återkravsförfarandet har fortlöpt i förhållande till vad som var fallet vid föregående kvartals utgång, samtidigt som den svarande medlemsstaten ges tillräcklig tid för att sammanställa och till kommissionen översända bevisning om vilka belopp som har återbetalats under den aktuella perioden, vad avser det olagliga stöd som utbetalats.

55 Det löpande vitet ska således utformas på kvartalsbasis och dess belopp beräknas genom att ett grundbelopp multipliceras med den procentsats av det olagliga stöd som ännu inte har återbetalats, eller vars återbetalning inte har styrkts, vid den aktuella tidsperiodens utgång, varvid denna procentsats beräknas i förhållande till det stöd som ännu inte har återbetalats när förevarande dom meddelas.

ii) Vitesbeloppet

56 Domstolen erinrar om att den inom sitt utrymme för skönsmässig bedömning på området får fastställa vitet så att detta dels anpassas efter omständigheterna, dels står i proportion till det fastställda fördragsbrottet och den berörda medlemsstatens betalningsförmåga (domen av den 7 juli 2009 i det ovannämnda målet kommissionen mot Grekland, punkt 114 och där angiven rättspraxis).

57 Vid domstolens bedömning är således de grundkriterier som ska beaktas för att säkerställa det löpande vitets karaktär av tvångsmedel, i syfte att uppnå en enhetlig och effektiv tillämpning av unionsrätten, i princip, överträdelsens varaktighet, dess svårighetsgrad och den berörda medlemsstatens betalningsförmåga. Vid tillämpningen av dessa kriterier ska särskilt beaktas de konsekvenser som underlåtenheten att följa domen får för enskilda och allmänna intressen samt hur brådskande det är att få den berörda medlemsstaten att uppfylla sina skyldigheter (domen av den 7 juli 2009 i det ovannämnda målet kommissionen mot Grekland, punkt 115 och där angiven rättspraxis).

58 Vad avser överträdelsens varaktighet framgår det av fast rättspraxis att det ankommer på domstolen att bestämma denna utifrån den tidpunkt då den bedömer de faktiska omständigheterna, och inte utifrån den tidpunkt då kommissionen väckte talan (se, för ett liknande resonemang, domen av den 7 juli 2009 i det ovannämnda målet kommissionen mot Grekland, punkt 116 och där angiven rättspraxis).

59 Eftersom Republiken Italien, såsom konstaterats i punkt 44 ovan, inte kunnat visa att den numera har uppfyllt sin skyldighet att i samtliga delar följa domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Italien ska fördragsbrottet anses ha bestått i mer än sju år, vilket är en lång tid.

60 Vad avser överträdelsens svårighetsgrad ska det erinras om att fördragets bestämmelser, vad avser konkurrens och särskilt statligt stöd, är helt grundläggande och att de utgör ett uttryck för en av Europeiska unionens viktigaste uppdrag. När domstolen i dag tar ställning till huruvida vite ska föreläggas i förevarande fall och hur stort det bör vara har den att beakta denna grundläggande karaktär, såsom denna framgår av artikel 3.3 EUF, som rör upprättandet av en gemensam marknad, och av protokoll 27 om den inre marknaden och konkurrens, vilket enligt artikel 51 EUF utgör en del av fördragen och enligt vilket den inre marknaden innefattar en ordning som säkerställer att konkurrensen inte snedvrids.

61 Åtgärden att återkräva stöd som förklarats oförenligt med den gemensamma marknaden syftar härvid till att undanröja den snedvridning av konkurrensen som har uppstått genom den konkurrensfördel som stödmottagaren åtnjuter i förhållande till sina konkurrenter på marknaden, vilket medför att den situation som förelåg innan stödet beviljades återupprättas (se, för ett liknande resonemang, dom av den 4 april 1995 i mål C-348/93, kommissionen mot Italien, REG 1995, s. I-673, punkt 27).

62 Ett sådant återkrav riktar sig inte bara mot den omständigheten att ifrågavarande stöd är oförenligt med den gemensamma marknaden utan även mot medlemsstatens underlåtenhet att uppfylla de två skyldigheter som framgår av artikel 108.3 FEUF, nämligen dels att underrätta kommissionen om alla planer på att vidta eller ändra stödåtgärder, dels att inte genomföra åtgärden förrän detta förfarande har lett till ett slutgiltigt beslut.

63 Det ska slutligen tilläggas att det i förevarande fall – förutom den omständigheten att ifrågavarande olagliga statliga stöd visat sig vara särskilt skadligt för konkurrensen på grund av stödets storlek, det stora antalet stödmottagare och att stödet har utbetalats oavsett vilken bransch stödmottagarna är verksamma inom, vilket är omständigheter som kommissionen med all rätt har understrukit – står klart att ifrågavarande stöd till stor del ännu inte har återbetalats eller att bevis därom ännu inte har ingetts till kommissionen.

64 Republiken Italien och kommissionen har vid förhandlingen förklarat sig vara eniga om att det utbetalade stödet sammanlagt uppgår till 251 271 032,37 euro. Kommissionen har vidare medgett att sammanlagt 63 062 555 euro av stödet ska anses ha återbetalats.

65 Vad avser frågan om Republiken Italiens betalningsförmåga har domstolen vid upprepade tillfällen förklarat att den beräkningsmetod som kommissionen har föreslagit, nämligen att grundbeloppet ska multipliceras med en specifik koefficient för medlemsstaten i fråga, utgör en lämplig metod för att återspegla medlemsstatens betalningsförmåga samtidigt som en rimlig spännvidd mellan de olika medlemsstaterna behålls (domen av den 7 juli 2009 i det ovannämnda målet kommissionen mot Grekland, punkt 123 och där angiven rättspraxis). Hänsyn ska således tas till inflationen de senaste åren och bruttonationalprodukten (BNP) i den berörda medlemsstaten, såsom kommissionen också har gjort med tillämpning av 2010 års meddelande.

66 Domstolen ska emellertid när den fastställer vitesbeloppet i förevarande mål även ta hänsyn de särskilda inneboende omständigheter som omgärdar återkrav av stöd som utbetalts enligt en stödordning som förklarats vara oförenlig med den gemensamma marknaden, såsom dessa beskrivs i punkt 32 ovan.

67 Domstolen anser av ovan anförda skäl att det är lämpligt att förelägga ett löpande vite med ett grundbelopp på 30 000 000 euro per kvartal.

68 Republiken Italien föreläggs därför att till kommissionen, på kontot ”Europeiska unionens egna medel”, betala ett löpande vite som beräknas genom att multiplicera grundbeloppet på 30 000 000 euro med den procent av det olagliga stöd som ännu inte har återbetalats eller vars återbetalning ännu inte har styrkts vid den aktuella tidsperiodens utgång i förhållande till det stöd som ännu inte har återbetalats när denna dom meddelas, och detta per kvartal under vilket det inte har vidtagits nödvändiga åtgärder för att följa domen av den 1 april 2004 i det ovannämnda målet kommissionen

mot Italien, räknat från den dag förevarande dom meddelas till den dag domen av den 1 april 2004 helt har följts.

iii) Villkoren för att det löpande vitet ska upphöra

69 Det ska, såsom gjorts i punkt 51 ovan, anmärkas att det ankommer på den berörda medlemsstaten att till kommissionen inge direkt och trovärdig bevisning om att beslut 2000/128 har verkställts och att allt olagligt stöd har återbetalats.

70 Om ifrågavarande olagliga stöd återbetalas av det stödmottagande företaget ska Republiken Italien inge betalningsnotor som styrker påståenden om att en del av det olagliga stödet har återbetalats.

71 I övriga fall ska kravet på bevisning anpassas till de faktiska omständigheter som den ifrågavarande medlemsstaten ställs inför under återkravsförfarandet.

72 För det fall att ifrågavarande stöd ska återbetalas av ett företag som har försatts i konkurs eller för vilket ett konkursförfarande, med syfte att sälja företagets tillgångar och utdela köpeskillingen till dess borgenärer, pågår ska det erinras om att det av fast rättspraxis framgår att den omständigheten att ett företag har betalningssvårigheter eller är försatt i konkurs inte påverkar skyldigheten att återkräva stödet (se,

bland annat, dom av den 6 december 2007 i mål C-280/05, kommissionen mot Italien, punkt 28 och där angiven rättspraxis).

73 Enligt fast rättspraxis kan återställandet av den tidigare situationen och undanröjandet av den konkurrenssnedvridning som följer av det stöd som har betalats ut olagligt i princip ske genom att fordran på återbetalning av stödet i fråga tas upp bland skulderna i bouppteckningen (dom den 14 april 2011 i mål C-331/09, kommissionen mot Polen, REU 2011, s. I-2933, punkt 60 och där angiven rättspraxis).

74 Vid beräkningen av det löpande vite som ska föreläggas i förevarande mål ankommer det på Republiken Italien att till kommissionen inge bevisning om att ifrågavarande fordringar har gjorts gällande i sådana konkursförfaranden. Om så inte har skett, ankommer det på medlemsstaten att styrka att den har visat nödvändig omsorg i syfte att uppnå detta. För det fall att beslut har fattats att fordran inte ska upptas i konkursbouppteckningen, ankommer det på medlemsstaten att styrka att den med stöd av nationell rätt har överklagat detta beslut.

75 Tvärtemot vad kommissionen har hävdat ska Republiken Italien, vid beräkningen av det löpande vitet i förevarande mål och vad avser företag som försatts i konkurs eller för vilka ett konkursförfarande pågår, inte åläggas en skyldighet att inte bara styrka att fordringarna har tagits upp i konkursbouppteckningen utan även att företagets tillgångar har sålts till marknadspris. Italien har helt rätt i sin åsikt att det, vid bedömningen av huruvida Italien har uppfyllt sina skyldigheter gentemot kommissionen, vilket är avgörande för vitet i förevarande dom, inte är avgörande vilka belopp som ännu inte har återbetalats från företag i konkurs, utan huruvida denna medlemsstat har vidtagit nödvändiga åtgärder för att göra gällande sin fordran. Om så inte vore, skulle det löpande vitet inte vara anpassat och proportionerligt till den överträdelse som har konstaterats i punkt 49 ovan, utan i stället innebära att en ekonomisk sanktion vidtas mot Republiken Italien som har sin grund i att ett konkursförfarande

pågår, trots att detta förfarande inte kan påskyndas och medlemsstaten inte har något direkt inflytande över detsamma.

76 Vad avser de fall där ifrågavarande olagligt stöd ska återkrävas från företag gentemot vilka individuella säkerhets- och exekutionsåtgärder har vidtagits utan framgång ska det erinras om att det ankommer på den berörda medlemsstaten att vidta nödvändiga åtgärder för att se till att det olagliga stödet återbetalas och att i förekommande fall vidta åtgärder för att se till att företaget försätts i konkurs, så att medlemsstaten kan göra gällande sina fordringar gentemot företagets konkursbo, och därefter underrätta kommissionen därom (se, för ett liknande resonemang, domen av den 6 december 2007 i det ovannämnda målet kommissionen mot Italien, punkt 28 och där angiven rättspraxis). Det ankommer således på medlemsstaten att styrka att man har riktat konkursansökningar mot de berörda företagen och därefter att styrka att dess fordringar har upptagits i konkursboupptecknin gen i enlighet med de principer som beskrivits i punkterna 72–74 ovan.

77 I fall då ifrågavarande olagliga stöd ska återkrävas från företag som har upphört att existera, räcker det att det inges ett registerutdrag av vilket det framgår att företaget har avregistrerats och att det således inte längre är möjligt att återkräva stödet.

78 Vad avser de fall då yrkanden om återbetalning av ifrågavarande olagliga stöd har bestritts vid nationell domstol, ankommer det på den berörda medlemsstaten att i enlighet med kravet att se till att stöd som har förklarats oförenliga med den gemensamma marknaden återbetalas, överklaga varje beslut som gör att kommissionens beslut inte får någon verkan, särskilt när det, som i förevarande mål, rör sig om tillämpning av preskriptionsregler (se, analogt, dom av den 20 mars 1997 i mål C-24/95, Alcan Deutschland, REG 1997, s. I-1591, punkterna 34 och 38) eller om bevisning. Med hänsyn till detta räcker, enligt samma resonemang som har förts i punkt 74 ovan,

bevisning om att medlemsstaten har visat sådan omsorg, för att det stöd som berörs inte ska anses ingå i det stöd som ännu inte har återbetalats vid beräkningen av vitesbeloppet.

B – *Schablonbeloppet*

1. Parternas argument

79 Kommissionen har med hänvisning till den beräkningsmetod som anges i dess meddelande av den 13 december 2005, uppdaterat genom 2010 års meddelande, ansett att ett schablonbelopp på ursprungligen 31 744 euro, vilket senare med tillämpning av 2010 års meddelande nedsatts till 27 200 euro, varvid detta vite beräknats genom att ett enhetligt grundbelopp om 200 euro per dag multipliceras med en koefficient 8 för svårighetsgrad och en koefficient 3 för varaktighet, samt en faktor *n* på 17, multiplicerat med det antal dagar överträdelsen har fortgått från den 1 april 2004 till den dag förevarande dom meddelas, står i proportion till överträdelsens svårighetsgrad och varaktighet med hänsyn till nödvändigheten av att se till att vitet får en avskräckande verkan.

80 Vad avser frågan hur schablonbeloppet bör beräknas har kommissionen gjort gällande att detta belopp i varje enskilt fall ska fastställas med beaktande av samtliga relevanta omständigheter, däribland varaktigheten av fördragsbrottet efter den dom varigenom det fastställdes, de allmänna och enskilda intressen som står på spel och Republiken Italiens beteende. Med hänsyn till att Italien fortfarande, tio år efter det att beslut 2000/128 meddelades och sex år efter det att domen av den 1 april 2004 i det ovannämnda målet kommissionen mot Italien meddelades, inte har uppfyllt sina skyldigheter, och till att ifrågavarande stöd har betalats ut till företag i samtliga branscher och framför allt gynnat italienska företag, anser kommissionen att dess förslag till domstolen är korrekt.

81 Republiken Italien har hävdat att schablonbeloppet inte står i proportion till vad som kan läggas Italien till last och den eventuella skada som överträdelsen har medfört, och har härvid hänvisat till domen av den 12 juli 2005 i det ovannämnda målet kommissionen mot Frankrike. Italien har härvid betonat att det i förevarande fall föreligger särskilda omständigheter, som har sin grund i den inneboende komplexiteten i beslut 2000/128 och i att det är omöjligt att verkställa det inom en kort tidsfrist, samt att man gjort stora ansträngningar under hela förfarandet.

2. Domstolens bedömning

a) Principen om föreläggande av ett schablonbelopp

82 Det ska inledningsvis erinras om att domstolen, med hänsyn till de syften som ligger bakom det förfarande som föreskrivs i artikel 228.2 EG, är behörig att, inom sitt utrymme för skönsmässig bedömning enligt nämnda artikel, utdöma ett löpande vite och ett schablonbelopp kumulativt (se, för ett liknande resonemang, domen av den 12 juli 2005 i det ovannämnda målet kommissionen mot Frankrike, punkt 83).

83 Ett eventuellt föreläggande av schablonbelopp måste, i varje enskilt fall, grunda sig på samtliga relevanta omständigheter avseende såväl det fastställda fördragsbrottets särdrag som den attityd som intas av den medlemsstat mot vilken ett förfarande har inletts med stöd av artikel 228 EG. Domstolen tillerkänns enligt denna bestämmelse ett stort utrymme för skönsmässig bedömning för att avgöra om sådana sanktioner ska föreläggas eller ej (domen av den 7 juli 2009 i det ovannämnda målet kommissionen mot Grekland, punkt 144 och där angiven rättspraxis).

84 Domstolen har i punkterna 60–63 ovan fastställt att överträdelsen är allvarlig. Domstolen vill vidare anmärka att när det muntliga förfarandet avslutades, det vill säga mer än sju år efter det att dom meddelades den 1 april 2004 i det ovannämnda målet kommissionen mot Italien, och mer än tolv år efter det att beslut 2000/128 antogs den 11 maj 1999, kunde Republiken Italien fortfarande inte med säkerhet förklara hur stort det utestående beloppet är, såsom framgår av denna medlemsstats duplik.

85 Dessutom var det i bästa fall två år efter det att dom meddelades i det ovannämnda målet kommissionen mot Italien som denna medlemsstat verkligen vidtog åtgärder som var av sådan art att det framdeles gick att identifiera vilka företag och belopp som berörs av det stöd som förklarats vara olagligt och oförenligt med beslut 2000/128 och som ska återkrävas, såsom framgår av punkterna 10–19 ovan och såsom Republiken Italien har medgett vid förhandlingen. Det ska särskilt anmärkas att det var först efter utgången av den tidsfrist som föreskrevs i det motiverade yttrandet den 1 februari 2008 som Italien den 8 april 2008 antog dekretlag nr 59 som skulle lösa det processrättsliga problem som hade uppstått genom att italienska domstolar beslutat att vilandeförklara betalningsförelägganden avseende ifrågavarande olagliga stöd, och att denna dekretlag endast delvis undanröjde det dröjsmål som hade uppstått vad avser återkraven av det stöd som avses i nämnda beslut (se, analogt, dom av den 22 december 2010 i mål C-304/09, kommissionen mot Italien, REU 2010, s. I-13903, punkterna 40–42, och av den 5 maj 2011 i mål C-305/09, kommissionen mot Italien, REU 2011, s. I-3225, punkterna 38–40).

86 Enligt fast rättspraxis ska dock medlemsstaten effektivt säkerställa att mottagna belopp återbetalas, varför återkrav som sker alltför sent, efter att fristerna hade löpt ut, inte uppfyller kraven i fördraget (se, för ett liknande resonemang, domen av den 5 maj 2011 i det ovannämnda målet kommissionen mot Italien, punkt 27 och där angiven rättspraxis).

87 De invändningar som Republiken Italien har åberopat i detta avseende, nämligen att dröjsmålet med att följa domen beror på interna svårigheter, som har sin grund i att det varit svårt att utforma åtgärder som gör det möjligt att identifiera stödmottagarna och att återkräva stödet från dem, kan inte godtas. Såsom domstolen vid upprepade tillfällen har betonat kan inte en medlemsstat åberopa bestämmelser, praxis

eller förhållanden i sin interna rättsordning som grund för att underlåta att iaktta skyldigheter som följer av unionsrätten (se, bland annat, dom av den 4 juni 2009 i mål C-568/07, kommissionen mot Grekland, REG 2009, s. I-4505, punkt 50). Upphävandet av ett olagligt stöd genom återkrav är dessutom en logisk följd av att det har slagits fast att stödet är olagligt och att denna följd inte kan vara beroende av den form i vilken stödet har beviljats (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Polen, punkt 54 och där angiven rättspraxis).

88 Domstolen konstaterar därför att Republiken Italiens fördragsbrott har bestått under en mycket lång tid och att detta i vilket fall som helst inte har något samband med den omständigheten att Italien haft svårigheter med att återkräva det stöd som utbetalats med tillämpning av en stödordning som förklarats vara olaglig och oförenlig med den gemensamma marknaden.

89 Domstolen anser dessutom att de rättsliga och faktiska omständigheter som omgärdar överträdelsen kan utgöra ett indicium på att det krävs en åtgärd med avskräckande effekt, såsom föreläggande av ett schablonbelopp, för att på ett effektivt sätt förhindra att liknande överträdelser av unionsrätten upprepas i framtiden (se, för ett liknande resonemang, dom av den 9 december 2008 i mål C-121/07, kommissionen mot Frankrike, REG 2008, s. I-9159, punkt 69).

90 Det ska särskilt anmärkas att Republiken Italien redan vid upprepade tillfällen varit svarande i mål där dom meddelats med stöd av artikel 88.2 EG och där domstolen fastställt en överträdelse som består i att Italien inte omedelbart och på ett effektivt sätt återkrävt stöd som utbetalats med tillämpning av stödordningar som förklarats olagliga och oförenliga med den gemensamma marknaden.

91 Förutom att domstolen i domen av den 1 april 2004 i det ovannämnda målet kommissionen mot Italien konstaterat att Italien inte omedelbart och på ett effektivt sätt verkställt beslut 2000/128, varefter denna underlåtenhet föranlett förevarande förfarande, har den nämligen även i ett stort antal mål förklarat att Italien gjort sig skyldig till fördragsbrott, däribland dom av den 1 juni 2006 i mål C-207/05, kommissionen

mot Italien, dom av den 6 december 2007 i det ovannämnda målet kommissionen mot Italien, av den 22 december 2010 i det ovannämnda målet kommissionen mot Italien, och av den 5 maj 2011 i det ovannämnda målet kommissionen mot Italien.

92 Mot bakgrund av det ovan anförda finner domstolen i förevarande mål att det är motiverat att förelägga Republiken Italien att betala ett schablonbelopp.

b) Schablonbeloppets storlek

93 Om domstolen beslutar att förelägga ett schablonbelopp ankommer det på domstolen att, inom sitt utrymme för skönsmässig bedömning, fastställa detta så att det dels är anpassat efter omständigheterna, dels står i proportion till det fastställda fördragsbrottet samt till den berörda medlemsstatens betalningsförmåga (se domen av den 31 mars 2011 i det ovannämnda målet kommissionen mot Grekland, punkt 31).

94 Varaktigheten av fördragsbrottet efter den dom varigenom det fastställdes samt överträdelsen svårighetsgrad återfinns bland de faktorer som är relevanta i detta sammanhang (se, för ett liknande resonemang, domen av den 7 juli 2009 i det ovannämnda målet kommissionen mot Grekland, punkterna 147 och 148 och där angiven rättspraxis).

95 Som motpunkt till de överväganden som anförts i punkterna 58–63, 84 och 85 i förevarande dom, vilka rör överträdelsens varaktighet och svårighetsgrad, ska hänsyn tas till de omständigheter som åberopats av Republiken Italien avseende att återkravet av ifrågavarande olagliga stöd försvårats genom att det utbetalats med tillämpning av en stödordning, att beslut 2000/128 innehöll villkor för att stödet ska kunna anses förenligt med den gemensamma marknaden och att denna medlemsstat, för att verkställa

beslutet, först var tvungen att identifiera vilka som hade mottagit nämnda stöd och vilka belopp var och en mottagit.

96 Mot bakgrund av samtliga ovan anförda omständigheter finner domstolen att det är skäligt att fastställa det schablonbelopp som Republiken Italien ska erlägga enligt artikel 228.2 tredje stycket EG till 30 000 000 euro.

97 Republiken Italien föreläggs följaktligen att till kommissionen, på kontot ”Europeiska unionens egna medel”, betala ett schablonbelopp på 30 000 000 euro.

VI – Rättegångskostnader

98 Enligt artikel 69.2 i rättegångsreglerna ska tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Kommissionen har yrkat att Republiken Italien ska förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom fördragsbrottet har fastställts ska kommissionens yrkande bifallas.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (tredje avdelningen) följande:

1) **Republiken Italien har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 228.1 EG och enligt Europeiska gemenskapernas kommissions**

beslut 2000/128/EG av den 11 maj 1999 om de stödordningar som Italien genomfört för sysselsättningsfrämjande åtgärder, genom att inte vidta nödvändiga åtgärder för att följa dom av den 1 april 2004 i mål C-99/02, kommissionen mot Italien (REG 2004, s. I-3353), om återkrav från stödmottagare av stöd som har förklarats vara olagligt och oförenligt med den gemensamma marknaden med tillämpning av ovannämnda beslut.

2) **Republiken Italien föreläggs att till Europeiska kommissionen, på kontot ”Europeiska unionens egna medel”, betala ett löpande vite som beräknas genom att grundbeloppet på 30 000 000 euro multipliceras med den procentsats av det olagliga stöd som ännu inte har återbetalats, eller vars återbetalning inte har styrkts, vid den aktuella tidsperiodens utgång, varvid denna procentsats beräknas i förhållande till det stöd som ännu inte har återbetalats när förevarande dom meddelas, och detta per kvartal under vilket det inte har vidtagits nödvändiga åtgärder för att följa dom av den 1 april 2004 i mål C-99/02, kommissionen mot Italien, från den dag förevarande dom meddelas till den dag domen av den 1 april 2004 helt har följts.**

3) **Republiken Italien föreläggs att till Europeiska kommissionen, på kontot ”Europeiska unionens egna medel”, betala ett schablonbelopp om 30 000 000 euro.**

4) **Republiken Italien ska ersätta rättegångskostnaderna.**

Underskrifter